

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Повна назва навчальної дисципліни	Безпека життєдіяльності та охорона праці
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Класичний фаховий коледж Сумського державного університету
Розробник(и)	Білоножко Олександр Вікторович, к.т.н., викладач Класичного фахового коледжу Сумського державного університету
Рівень вищої освіти	Початковий рівень (короткий цикл) НРК України – 5 рівень; FQ-EHEA – короткий цикл; QF-LLL – 5 рівень.
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 1-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг навчальної дисципліни становить 5 кредитів ЄКТС, 150 годин, з яких 64 години становить контактна робота з викладачем (56 годин лекцій, 8 годин практичних занять), 86 годин становить самостійна робота
Мова(и) викладання	Українською мовою
2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі	
Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна циклу загальної підготовки
Передумови для вивчення дисципліни	Відсутні
Додаткові умови	Без додаткових умов
Обмеження	Обмеження відсутні
3. Мета навчальної дисципліни	
Метою навчальної дисципліни є оволодіння здобувачами освіти сучасних знань про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, їхні властивості, можливий вплив на здоров'я та життя людини.	
4. Зміст навчальної дисципліни	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЛЮДИНА В СИСТЕМІ «ЛЮДИНА-ЖИТТЄВЕ СЕРЕДОВИЩЕ» Вступ. Основні поняття та визначення в галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності. Мета та завдання курсу. Взаємозв'язок із суміжними дисциплінами. Тема 1. Людина як біологічний та соціальний суб'єкт Безпека життєдіяльності як галузь науково-практичної діяльності та навчальна дисципліна. Діяльність людини. Характеристика основних аналізаторів, що забезпечують безпеку життєдіяльності. Тема 2. Психологічні особливості людини Значення нервової системи в життєдіяльності людини. Властивості людини: атрибути, риси, якості.	

Тема 3. Чинники ризику, що зменшують тривалість життя людини

Критичні ситуації. Депресія.

Тема 4. Психофізіологічні небезпеки

Фізична та розумова діяльність людини. Загальна характеристика трудової діяльності. Психофізіологічні фактори небезпек.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ В РІЗНИХ СФЕРАХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**Тема 5. Соціально-психологічні небезпеки**

Натовп і паніка. Уникнення небезпек. Суїцид. Мотиваційні особливості суїцидальної поведінки.

Тема 6. Комбіновані небезпеки катастрофічних процесів

Природно-техногенні та природно-соціальні небезпеки.

Тема 7. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі

Забруднення атмосфери міст.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ**Тема 8. Правові основи захисту від надзвичайних ситуацій**

Основні поняття та визначення. Основи теорії катастроф. Класифікація надзвичайних ситуацій.

Тема 9. Організація і управління безпекою життєдіяльності

Концептуальні основи державної безпеки. Загальні аспекти управління безпекою життєдіяльності. Правові основи безпеки життєдіяльності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ, ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ**Тема 10. Правове і нормативне регулювання охорони праці**

Законодавчі акти, що регулюють охорону праці людини на виробництві. Особливості охорони праці жінок і неповнолітніх. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Тема 11. Профілактика травматизму та професійних захворювань

Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Виробничі аварії. Заходи щодо профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності. Види інструктажів з охорони праці: проведення, облік.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. ВИРОБНИЧІ ШКІДЛИВОСТІ ТА МЕТОДИ ЗАХИСТУ ЛЮДИНИ ВІД ЇХ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ**Тема 12. Визначення і класифікація виробничих шкідливостей**

Освітлення виробничих приміщень. Дія шуму і вібрації на організм людини. Випромінювання, його вплив на людину та засоби захисту. Радіаційна безпека. Захисні заходи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ПРОЦЕСІВ ПРАЦІ**Тема 13. Електробезпека. Особливості впливу**

Небезпека електричного струму. Особливості впливу електричного струму на організм людини. Методи захисту в електроустановках.

Тема 14. Основні вимоги до технологічного обладнання

Вимоги техніки безпеки під час роботи на металорізальному обладнанні. Вимоги техніки безпеки при зварювальних роботах. Небезпечні і шкідливі фактори які виникають при зварювальних роботах.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7. ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА**Тема 15. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах**

Основні поняття пожежної безпеки. Класифікація пожеж за характером горючої речовини. Заходи та засоби гасіння пожеж.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1.	Знати основні поняття та визначення, взаємозв'язок із суміжними дисциплінами. Розуміти та аналізувати історичні події та процеси, закономірності розвитку предметної області, її місце у загальній системі знань про природу, життєве середовище, суспільство, техніку і технології
------	---

РН2.	Розуміти характеристику трудової діяльності, фактори, які впливають на продуктивність праці і прагнути до здорового способу життя та фізичного самовдосконалення
РН3.	Розуміти правові, нормативні вимоги документації щодо регулювання питань безпеки діяльності та якості виконання робіт. Аналізувати законодавчі акти щодо регулювання охорони праці людини на виробництві
РН4.	Уміти організувати ефективну взаємодію членів групи у робочому процесі під час виконання конкретних практичних завдань. Планувати діяльність сучасного виробництва з точки зору безпеки процесів праці на виробничих об'єктах та нести відповідальність за результати своєї діяльності
РН5.	Розуміти та оцінювати вплив виробничих шкідливостей при виконанні будівельних робіт з урахуванням вимог охорони праці. Демонструвати знання у конкретних практичних ситуаціях щодо питань надійної та безпечної експлуатації будівель та споруд

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

ПРН 3.	Демонструвати знання і розуміння засад фундаментальних та прикладних аспектів наук про освіту та будівельне виробництво.
ПРН 5.	Дотримуватись режиму роботи і відпочинку, підтримувати працездатність та здоровий спосіб життя, прагнути до фізичного самовдосконалення, до саморозвитку, до постійного підвищення професійної кваліфікації та навчання впродовж всього життя.
ПРН 8.	Обирати і застосовувати необхідне будівельне обладнання та оснащення відповідно до специфіки будівельних матеріалів, засоби механізації будівельних процесів, демонструвати та застосовувати знання з безпеки та охорони праці.
ПРН 9.	Розуміти соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні, знати правові норми професійної діяльності і визнавати відповідальність за результати власної роботи в умовах суперечливих вимог.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Змістовий модуль 1.

ЛЮДИНА В СИСТЕМІ «ЛЮДИНА-ЖИТТЄВЕ СЕРЕДОВИЩЕ»

Тема 1. Людина як біологічний та соціальний суб'єкт

Л 1.	Вступ. Основні поняття та визначення в галузі охорони праці та безпеки життєдіяльності. Мета та завдання курсу. Взаємозв'язок із суміжними дисциплінами.
Л 2.	Безпека життєдіяльності як галузь науково-практичної діяльності та навчальна дисципліна.
Л 3.	Діяльність людини.
Л 4.	Характеристика основних аналізаторів, що забезпечують безпеку життєдіяльності.

Тема 2. Психологічні особливості людини

Л 5.	Значення нервової системи в життєдіяльності людини.
------	---

Л 6.	Властивості людини: атрибути, риси, якості.
Тема 3. Чинники ризику, що зменшують тривалість життя людини	
Л 7.	Критичні ситуації. Депресія.
Тема 4. Психофізіологічні небезпеки	
Л 8.	Фізична та розумова діяльність людини.
Л 9.	Загальна характеристика трудової діяльності. Психофізіологічні фактори небезпек.
ПЗ 1.	Раціональне та здорове харчування.
ПЗ 2.	
Змістовий модуль 2. БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ В РІЗНИХ СФЕРАХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ	
Тема 5. Соціально-психологічні небезпеки	
Л 10.	Натовп і паніка. Уникнення небезпек.
Л 11.	Суїцид. Мотиваційні особливості суїцидальної поведінки.
Тема 6. Комбіновані небезпеки катастрофічних процесів	
Л 12.	Природно-техногенні та природно-соціальні небезпеки.
Л 13.	
Тема 7. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі	
Л 14.	Забруднення атмосфери міст.
Змістовий модуль 3. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	
Тема 8. Правові основи захисту від надзвичайних ситуацій	
Л 15.	Основні поняття та визначення. Основи теорії катастроф. Класифікація надзвичайних ситуацій.
Тема 9. Організація і управління безпекою життєдіяльності	
Л 16.	Концептуальні основи державної безпеки. Загальні аспекти управління безпекою життєдіяльності.
Л 17.	Правові основи безпеки життєдіяльності.
Змістовий модуль 4. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ, ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ	
Тема 10. Правове і нормативне регулювання охорони праці	
Л 18.	Законодавчі акти, що регулюють охорону праці людини на виробництві.
Л 19.	Особливості охорони праці жінок і неповнолітніх. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Тема 11. Профілактика травматизму та професійних захворювань	
Л 20.	Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Виробничі аварії. Заходи щодо профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності.
Л 21.	Види інструктажів з охорони праці: проведення, облік
ПЗ 3.	Методи аналізу виробничого травматизму.
ПЗ 4.	
Змістовий модуль 5. ВИРОБНИЧІ ШКІДЛИВОСТІ ТА МЕТОДИ ЗАХИСТУ ЛЮДИНИ ВІД ЇХ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ	
Тема 12. Визначення і класифікація виробничих шкідливостей	
Л 22.	Освітлення виробничих приміщень.
Л 23.	Дія шуму і вібрації на організм людини.
Л 24.	Випромінювання, його вплив на людину та засоби захисту. Радіаційна безпека. Захисні заходи.
Змістовий модуль 6. ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ПРОЦЕСІВ ПРАЦІ	
Тема 13. Електробезпека. Особливості впливу	
Л 25.	Небезпека електричного струму. Особливості впливу електричного струму на організм людини. Методи захисту в електроустановках.
Тема 14. Основні вимоги до технологічного обладнання	
Л 26.	Вимоги техніки безпеки під час роботи на металорізальному обладнанні.
Л 27.	Вимоги техніки безпеки при зварювальних роботах. Небезпечні і шкідливі фактори які виникають при зварювальних роботах.
Змістовий модуль 7. ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА	
Тема 15. Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах	
Л 28.	Основні поняття пожежної безпеки. Класифікація пожеж за характером горючої речовини. Заходи та засоби гасіння пожеж.
7.2 Види навчальної діяльності	
НД 1.	Підготовка до лекції
НД 2.	Підготовка до тестування
НД 3.	Виконання розрахунків на практичних заняттях
НД 4.	Аналіз власної навчальної діяльності (рефлексія)

8. Методи викладання, навчання	
Дисципліна передбачає навчання через:	
МН 1.	Акроматичні словесні методи: пояснення, розповідь, лекція, інструктаж, робота з електронним навчальним контентом
МН 2.	Пояснювальний метод викладання і репродуктивний метод учіння
МН 3.	Практичні заняття
МН 4.	Наочні методи навчання: ілюстрування, самостійне спостереження
МН 5.	Інструктивно-практичний метод викладання і продуктивно-практичний метод учіння
МН 6.	Колективна розумова діяльність: аналіз виробничих ситуацій
МН 7.	Flipped learning/ перевернуте навчання
МН 8.	Мобільне навчання (m-learning)
МН 9.	Змішане навчання (blended-learning)
<p>При подачі матеріалу використовуються акроматичні словесні методи: пояснення (через словесне тлумачення понять, явищ, слів, термінів), розповідь (образний, динамічний, емоційний виклад інформації про різні явища і події), лекція (надає здобувачам освіти теоретичну основу з теорії безпеки життєдіяльності та охорони праці, що є основою для самостійного навчання), робота з електронним навчальним контентом (через самостійне опрацювання здобувачами освіти тексту, що дає їм змогу глибоко осмислити навчальний матеріал, закріпити його, виявити самостійність у навчанні), інструктаж (через короткі, лаконічні, чіткі вказівки/рекомендації щодо виконання практичних завдань). При подачі матеріалу також використовуються наочні методи навчання: ілюстрування (оснащення ілюстраціями статичної (нерухомої) наочності, плакатів, малюнків, схем), самостійне спостереження (через безпосереднє споглядання та сприймання явищ дійсності безпосередньо з життя, власних спостережень). Практичні заняття доповнюються практичними методами навчання: вправами, які передбачають цілеспрямоване, багаторазове повторення здобувачами освіти певних дій та операцій (розумових, практичних), а також практичними роботами, що передбачають застосування знань здобувачами освіти у ситуаціях, наближених до життєвих. Опанування навчальної дисципліни також передбачає використання пояснювального методу викладання і репродуктивного методу учіння, коли викладач не тільки повідомляє певні факти, але й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння здобувачами освіти (здобувачі освіти засвоюють матеріал на рівні розуміння і запам'ятовування); інструктивно-практичного методу викладання і продуктивно-практичного методу учіння, коли викладач інструктує здобувачів освіти словесними, наочними або практичними способами, як виконувати певні практичні дії, а здобувачі освіти за допомогою вправ відшліфовують різні уміння і навички. Аналіз ситуацій, коли викладач розповідає здобувачам освіти реальну чи вигадану історію, що є прикладом певного поняття чи теорії, а студенти висловлюють свої думки, оцінюють поведінку і дії, наслідки. Перевернуте навчання, коли здобувачі освіти поза аудиторією переглядають відповідні навчальні матеріали, що будуть розглядатися на наступному занятті, самостійно вивчають теоретичний матеріал, а в аудиторії здійснюють його обговорення, виконують практичні завдання. Гнучкість, доступність та персоналізація навчання забезпечується m-learning з використанням мобільних пристроїв. Навчання через blended-learning з використанням LMS MOODLE (http://dl.kpt.sumdu.edu.ua/), в межах якого здобувач освіти здобуває знання як очно, так і самостійно онлайн</p>	

9. Методи та критерії оцінювання		
9.1. Критерії оцінювання		
Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	90-100
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	82-89
В загальному правильна робота з певною кількістю помилок		74-81
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	64-73
Виконання задовольняє мінімальні критерії		60-63
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	35-59
Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни		0-34
9.2 Методи поточного формативного оцінювання		
За дисципліною передбачені такі методи поточного формативного оцінювання: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, настанови викладача в процесі підготовки до виконання практичних і тестових завдань, оцінювання поточного тестування, обговорення та взаємооцінювання здобувачами вищої освіти виконаних практичних завдань		
9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання		
Методи оцінювання:		
М 1.	Опитування	
М 2.	Тестовий контроль	
М 3.	Практична перевірка	
М 4.	Метод самооцінки	
В особливих ситуаціях робота може бути виконана дистанційно в системі дистанційного навчання Класичного фахового коледжу Сумського державного університету – LMS MOODLE (http://dl.kpt.sumdu.edu.ua/)		
Форма підсумкового контролю – екзамен, що проводиться в усній формі		
10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни		
10.1 Засоби навчання		
ЗН 1.	Мультимедіа	
ЗН 2.	Графічні засоби: стенди, плакати.	
ЗН 3.	Діючі моделі та макети.	

ЗН 4.	Інструкції з техніки безпеки та охорони праці.
ЗН 5.	Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, онлайн-опитування)
ЗН 6.	Програмні додатки для забезпечення синхронної комунікації: Google Meet, Zoom.
ЗН 7.	Програмне забезпечення «Особистий кабінет» (з доступом до бібліотечно-інформаційної системи СумДУ)

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	1. Безпека життєдіяльності та охорона праці [Електронний ресурс] : довідник у 2-х ч. Ч.2 : (О – Я) / Ю. В. Буц, О. І. Богатов, О. Г. Зима та ін.; за заг. ред. Ю.В. Буца. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 179 с. URL : https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.6029508
Допоміжна література	1. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці : Підручник. / За ред. М.П. Гандзюка. К. : Каравелла, 2008. 384 с. 2. Кодекс законів про працю України. Х. : ТОВ «Одіссей», 2004. 160 с. 3. Пістун І.П. Охорона праці в галузі машинобудування : навчальний посібник / І.П. Пістун, Р.Є. Стець, І.О. Трунова. Суми : Університетська книга, 2011. 557 с. 4. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності людини : Навч. посібник. Львів : Видавництво «Бескид Біт», 2005. 304 с. 5. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності : Навч. посібн. / За ред. Є.П. Желібо. 6-е вид. К. : Каравела, 2011. 344 с. 6. Пістун І.П., Березовська О.Г., Трунова І.О., Трач А.Ю., Березовський А.П. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи) : Навчальний посібник / За ред. І.П. Пістуна. Львів : «Тріада плюс», 2011. 648 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	1. Дуднікова І. І. Безпека життєдіяльності : Навч. посібник. URL : file:///C:/Users/Julia/Desktop/dudnkova-bezpeka-zhittyedyalnost_d23ed605240.pdf 2. Рой І.О. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт із теми «Дослідження параметрів шуму у виробничих приміщеннях» із дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності» : для студ. усіх спец. усіх форм навчання / І. О. Рой, В. В. Фалько. Суми : СумДУ, 2019. 18 с. URL : https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=SuSDU.BibRecord.709700 3. Сафонов А.І. Програмний курс з предмету «Безпека життєдіяльності (екологічна та техногенна безпека). URL: file:///C:/Users/Julia/Desktop/safonov-a-bezpeka-zhittyedyalnost-ekologchna-ta-tehnogenna-bezpeka_85cd24db7bf.pdf 4. Безпека життєдіяльності та охорона праці : [дистанційний курс для студентів всіх спеціальностей за освітнім ступенем «молодший бакалавр»]. URL : https://dl.kfk.sumdu.edu.ua/course/view.php?id=563 5. Фалько В.В. Методичні вказівки до виконання практичної роботи «Дослідження природного освітлення виробничих приміщень» із дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності» : для студ. усіх спец. усіх форм навчання / В. В. Фалько. Суми : СумДУ, 2020. 23 с. URL : https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.4662148 6. Збірник наукових статей та матеріалів VIII-ї міжнародної науково-методичної конференції та 115-ї міжнародної конференції EAS «Безпека людини у сучасних умовах» 8-9 грудня 2016 року. Харків : ГО«СФБЖДЛ», 2016. 644 с. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/33783/1/Conference_NTU_KhPI_2016_Bezpeka_liudyny.pdf